

תוספתא (משנה חיצונית) גיטין, פרק ג', יח'

"עיר שיש בה ישראל ועובדי כוכבים, הפרנסים גובים מישראל ומעובדי כוכבים מפני דרכי שלום ומפרנסים עניי עובדי כוכבים ועניי ישראל מפני דרכי שלום. מספידיים וקוברים מתי עובדי כוכבים מפני דרכי שלום. מנחמים אבלי עובדי כוכבים מפני דרכי שלום." רש"י (גמרא גיטין סא.): "עם מתי ישראל – לא בקברי ישראל אלא מתעסקים בהם אם מצאום הרוגים עם ישראל."

ביאורי מילים

א. באר את המילים הבאות:

1. פרנסים _____ 2. גובים _____ 3. מספידיים _____
- ב. מהי משמעות המילה ישראל במשנה זו? _____
- ג. הסבר בלשונך את המונחים הבאים:
1. עובדי כוכבים _____ 2. דרכי שלום _____
3. עניי ישראל _____ 4. אבלי עובדי כוכבים _____

נושא המשנה

- א. על אילו שני עמים מדובר במשנה זו? _____
- ב. מהם שני הדינים הנידונים במשנה זו? _____
- ג. מדוע מקיימים דינים אלו? _____
- ד. היכן מתקיימים דינים אלו? _____
- ה. מהו הביטוי המרכזי החוזר על עצמו פעמים רבות במשנה? _____
- ו. לאור השאלות הנ"ל, כתוב נושא למשנה: _____

חלוקת המשנה

השלם את הטבלה הבאה:

חלק ב': אבלות		חלק א': צדקה	
מ... עד... _____		מ... עד... _____	
ניחום אבלים	קבורה והספד	חלוקת צדקה	גביית צדקה
מ... _____	מ... _____	מ... _____	מ... _____
עד... _____	עד... _____	עד... _____	עד... _____

ביתוח חלקי המשנה

חלק א': דיני צדקה

א. מהן שתי הפעולות הקשורות בדיני צדקה הנידונות בחלק זה של המשנה?

ב. הסבר בלשונך חלק זה של המשנה. (בהסבר עליך להתייחס לשאלות הבאות: ממי גובים כסף לצדקה? למי מחלקים את כספי הצדקה? היכן מדובר דין זה? מדוע נוהגים כך?)

חלק ב': דיני אבילות

א. מהן שלושת ההלכות הקשורות בדיני אבילות הנידונות בחלק זה של המשנה?

ב. מה מחדש רש"י בפירושו לגבי דין קבורת גויים בבית קברות יהודי?

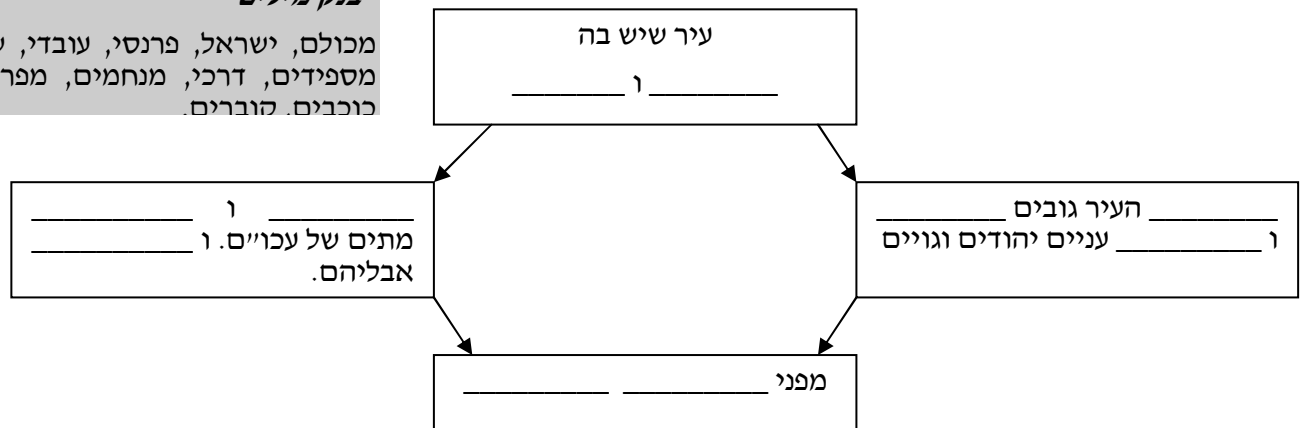
ג. מה הסיבה שנוהגים דינים אלו?

סיכום

א. השלם את התרשים הבא בעזרת בנק המילים הנלווה אלו:

"בנק מילים"

מכולם, ישראל, פרנסי, עובדי, שלום, מספידים, דרכי, מנחמים, מפרנסים, כוכבים, הוברים.

ב. לצערנו הרב, לאחרונה ישנם מקרים רבים בהם יש חללי צה"ל או נפגעי טרור ופעולות איבה, שאינם יהודים (כגון עולים מחבר העמים). קרוביהם רוצים להביא אותם לקבורה כדת משה וישראל בבתי קברות של יהודים. הרבנות הראשית לישראל פתרה בעיה קשה זו ע"י כך שישנן חלקות (בתוך בתי הקברות) המיוחדות למי שאינו יהודי או ספק יהודי ספק גוי, על מנת שלא לקבור אותם מחוץ לגדר. למרות זאת, הסוגיא טעונה מאד מבחינה חברתית ודתית. חווה דעתך מבחינה מוסרית והלכתית ביחס לסוגיא סבוכה זו!

"מתמידים"

מס' 8.

תלמיד יקר!

לפניך הדף השמיני במסגרת דפי עבודה ל"מתמידים" המעוניינים להעמיק ולהרחיב את ידיעותיהם בסוגיות הנלמדות בכתה. דף זה כידוע, אינו חובה והוא נוסף לדפים שנעשים בכתה. דף זה הינו המשך למה שלמדנו ביום ג', כג' שבת בלימודי משנה: "קבורת נכרים או ספק נכרים בבתי קברות של יהודים". להלן מספר מקורות, קרא אותם וענה על השאלות הנלוות אליהם.

"וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ, לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא. לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא כי קללת אלוקים תלוי." דברים כא', כב-כג.
"כי קללת אלוקים תלוי - זלזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו וישראל הם בניו." רש"י
"והמשל... איננו כאשר חשב הרב (רש"י) בישראל שנקראו בנים למקום... ואין ראוי שנטמא הארץ ותהיה קללת האלוקים בארץ הקדושה, כי שם ציוה את הברכה חיים עד העולם." רמב"ן

"אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: מנין למלין את מתו שעובר עליו בלא תעשה - תלמוד לומר כי קבור תקברנו - מכאן למלין את מתו שעובר בלא תעשה. איכא דאמרי, אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: רמז לקבורה מן התורה מניין - תלמוד לומר כי קבור תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה." תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מו עמוד ב

"אפילו העכו"ם צוו חכמים לבקר חוליהם, ולקבור מתיהם עם מתי ישראל, ולפרנס ענייהם בכלל עניי ישראל, מפני דרכי שלום, הרי נאמר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, ונאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום." רמב"ם הלכות מלכים פרק י הלכה יב

שאלות

1. מהו המקור לאיסור הלנת מת?
2. מהי מחלוקת רש"י ורמב"ן לגבי איסור הלנת המת?
3. מהי הסיבה לפי רש"י שאסור להלין את המת?
4. מהן שתי הסיבות לפי הרמב"ן אסור להלין מת?
5. מהן שתי הלשונות בגמרא סנהדרין לגבי הלנת המת ומה ההבדל ביניהן?
6. כיצד פוסק הרמב"ם במחלוקת שבין רש"י ורמב"ן?
7. מהם הדברים שמונה הרמב"ם שעושים גם לגויים משום דרכי שלום?
8. אילו עוד דברים (מצוות) ידועים לך שמקיימים אותם גם בקרב גויים משום דרכי שלום?
9. מצורף כאן מכתב של הרבנים הראשיים לישראל, הרב ישראל מאיר לאו והרב בקשי דורון, בקשר לקבורת מי שאינם יהודים בבתי קברות של יהודים. קרא את המכתב וכתוב בלשונך את עיקרי הדין הנוגעים לענייננו.

